

Концепція расової дискримінації у міжнародному антидискримінаційному праві

У монографії розглянуто концепцію «расова дискримінація» в її правозахисній та деліктній модифікаціях. Обґрунтовано концепцію міжнародного антидискримінаційного права. Сформульовано концептуальне визначення поняття «расова дискримінація» через призму концепту «фундаментальна рівність». Зазначено, що у сучасному міжнародному праві важливе місце посідає дистриб'ютивна парадигма міжнародного антидискримінаційного права. Сформульовано поняття «дистриб'ютивна дискримінація». Розглянуто процес імперативізації міжнародного права. Стверджується, що заборона расової дискримінації — це норма *jus cogens*, а її порушення слід розглядати як «*jus cogens delict*». Деякі расово-дискримінаційні правопорушення досягають такого ступеня соціальної небезпеки, що набувають правового статусу «*jus cogens crime*». Боротьба з безкарністю подібних злочинів є механізмом забезпечення ретрибутивної справедливості та формує ретрибутивну парадигму антидискримінаційного права. Аналізується «стандарт належної обачності» (*due diligence standard*) як основа позитивних зобов'язань держав щодо протидії расовій дискримінації, зокрема, її кримінального прояву — злочинам на ґрунті ненависті (*hate crimes*).

Монографію призначено для юристів, що спеціалізуються у міжнародному праві, праві прав людини, міжнародному кримінальному праві, а також для політологів, правозахисників, викладачів та студентів вищих навчальних закладів юридичного профілю.

УДК 341.485:323.14
ББК 67.412.1
Д768

Рецензенти:

М. В. Буроменський, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України;
О. О. Мережко, доктор юридичних наук, професор;
П. М. Рабінович, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України

Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(*протокол № 4 від 29 грудня 2014 року*)

*На обкладинці: фрагмент портрета Бартоломео Де Лас Касаса
(Bartholomé de Las Casas) художника К. Бруміді (Brumidi) 1876 р.*

Дрьоміна-Волок Н. В.

Д768 Концепція расової дискримінації у міжнародному антидискримінаційному праві: монографія / Наталія Дрьоміна-Волок. — Одеса: Юридична література, 2015. — 540 с.
ISBN 978–966–419–221–4.

У монографії розглянуто концепцію «расова дискримінація» в її право-захисній та деліктній модифікаціях. Обґрунтовано концепцію міжнародного антидискримінаційного права. Сформульовано концептуальне визначення поняття «расова дискримінація» через призму концепту «фундаментальна рівність». Зазначено, що у сучасному міжнародному праві важливе місце посідає дистриб'ютивна парадигма міжнародного антидискримінаційного права. Сформульовано поняття «дистриб'ютивна дискримінація». Розглянуто процес імперативізації міжнародного права. Стверджується, що заборона расової дискримінації — це норма *jus cogens*, а її порушення слід розглядати як «*jus cogens delict*». Деякі расово-дискримінаційні правопорушення досягають такого ступеня соціальної небезпеки, що набувають правового статусу «*jus cogens crime*». Боротьба з безкарністю подібних злочинів є механізмом забезпечення ретрибутивної справедливості та формує ретрибутивну парадигму антидискримінаційного права. Аналізується «стандарт належної обачності» (*due diligence standard*) як основа позитивних зобов'язань держав щодо протидії расовій дискримінації, зокрема, її кримінального прояву — злочинам на ґрунті ненависті (*hate crimes*).

Монографію призначено для юристів, що спеціалізуються у міжнародному праві, праві прав людини, міжнародному кримінальному праві, а також для політологів, правознавців, викладачів та студентів вищих навчальних закладів юридичного профілю.

УДК 341.485:323.14
ББК 67.412.1

ISBN 978–966–419–221–4

© Дрьоміна-Волок Н. В., 2015

ЗМІСТ

Передмова	9
-----------------	---

ГЛАВА 1

Теоретико-методологічні засади становлення міжнародно-правової категорії «расова дискримінація»

1.1. Егалітарна функція міжнародного антидискримінаційного права. Дискримінація як невизнання та/або порушення фундаментальної рівності	31
1.2. Рівність, справедливість і прото-расизм у філософській та правовій думці античності	50
1.3. Парадокси становлення концепту расової рівності та його втілення: у витоків егалітарної доктрини міжнародного права	71

ГЛАВА 2

Еволюція концепції «расова дискримінація» в процесі інституціоналізації міжнародного антидискримінаційного права

2.1. Генезіс нормативного міжнародно-правового визначення поняття «расова дискримінація»: передісторія міжнародного антидискримінаційного права	95
2.2. Становлення концепції расової дискримінації в період Ліги Націй	114
2.3. Інституціоналізація міжнародного антидискримінаційного права і розвиток поняття «расова дискримінація» в універсальних міжнародно-правових документах періоду середини ХХ — начала ХХІ ст.: загальний огляд	129
2.4. Расова дискримінація та віктимізація соціально вразливих категорій осіб і груп: формування «особливої частини» міжнародного антидискримінаційного права	159

ГЛАВА 3

Становлення концептуального міжнародно-правового визначення расової дискримінації в правозахисних міжнародно-правових угодах і практиці їх застосування

3.1. Концепція расової дискримінації, заснована на Міжнародній конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, та її інтерпретація Комітетом з ліквідації расової дискримінації	195
3.2. Антидискримінаційна система Міжнародного пакту ООН про громадянські і політичні права. Роль Комітету з прав людини в розвитку концепції расової дискримінації	230

- 3.3. Дистрибутивна парадигма міжнародного антидискримінаційного права. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 249
- 3.4. Правозахисна концепція расової дискримінації у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і практиці Європейського суду з прав людини 269

ГЛАВА 4

Расова дискримінація як «*jus cogens delict*»

- 4.1. Когентність заборони расової дискримінації в контексті імперативізації міжнародного права..... 297
- 4.2. «*Jus cogens delict*»: обґрунтування концепції. Кваліфікація расової дискримінації як «*jus cogens delict*» 312
- 4.3. Визнання расової дискримінації порушенням норм *jus cogens (jus cogens delict)* у практиці міжнародних і національних судів..... 322
- 4.4. Расова дискримінація як *jus cogens crime*: ретрибутивна парадигма міжнародного антидискримінаційного права..... 336
- 4.5. Імперативізація міжнародної кримінальної юрисдикції щодо міжнародних дискримінаційних злочинів *jus cogens* 353
- 4.6. Універсальна кримінальна юрисдикція, правило «*aut dedere aut judicare*», імунітет посадових осіб і зобов'язання характеру *erga omnes* з кримінального переслідування расистських злочинів *jus cogens* 360

ГЛАВА 5

Приватна расова дискримінація та позитивні зобов'язання держав у міжнародному антидискримінаційному праві

- 5.1. Доктрина *due diligence standard* як основа позитивних зобов'язань держав у протидії расовій дискримінації 395
- 5.2. Зобов'язання держави у позитивному вимірі в інтерпретації Європейського суду з прав людини: «презумпція дискримінації» та обов'язок розслідувати расистські злочини 421
- 5.3. Концепція «*hate crime*»: міжнародно-правові стандарти переслідування расово вмотивованих правопорушень 437

Післямова 465

Література 487

[Перейти на сайт →](#)